

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту
Кафедра практичної психології та педагогіки

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)
ОК 2.6. «ТРАВМОТЕРАПІЯ»
(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність (*спеціалізація*) 053 «Психологія»
Освітня програма: Реабілітаційна психологія

Львів 2023

РОЗРОБНИКИ

Заступник начальника кафедри практичної психології та педагогіки, кандидат психологічних наук, доцент

_____ (Оксана СТЕЛЬМАХ)
(підпис) (ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Начальник кафедри практичної психології та педагогіки, доктор психологічних наук, професор

_____ (Роксолана СІРКО)
(підпис) (ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Реабілітаційна психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти

_____ (Роксолана СІРКО)
(підпис) (ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника наукового інституту психології та соціального захисту, к. пед. н.

_____ (Ірина БАБІЙ)
(підпис) (ім'я, прізвище)

«01» вересня 2023 р.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри практичної психології та педагогіки протокол від «01» вересня 2023 №1

Актуалізовано:

Дата перегляду / внесення змін					
Підпис					
Ім'я, прізвище викладача					

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Травмотерапія
Статус дисципліни	Нормативна
Рік навчання, семестр	1-й рік (1 семестр)
Мова викладання	українська
Викладач	Стельмах Оксана
Контактний телефон	+380680334915
Електронна пошта	stelmahoksana14@gmail.com
Сторінка курсу в ВУ	https://virt.ldubgd.edu.ua/course/view.php?id=3396
Консультації	Згідно розкладу консультацій кафедри практичної психології та педагогіки

2. Анотація до курсу

Місце дисципліни в програмі навчання. Навчальна дисципліна «Травмотерапія» займає важливе місце у формуванні професійної компетентності здобувачів вищої психологічної освіти. Дисципліна присвячена вивченню сутності психологічної травми, симптомів, стратегій подолання пережитої травми, рівнів травми та сучасних методів травмотерапії в умовах війни.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є підходи до визначення психологічної травми, її ознак та видів, методи та засоби діагностики, консультування, психокорекції та психотерапії осіб, які зазнали впливу психологічної травми.

Пререквізити і постреквізити дисципліни. Навчальна дисципліна «Травмотерапія» вивчається в тісному зв'язку зі змістом дисциплін «Реабілітаційна психологія», «Арт-терапія», «Основи психоаналізу та кататимно-імагінативна терапія», «Психологія здоров'я та самозбережувальної поведінки».

3. Мета і завдання курсу

Мета курсу полягає в формуванні здобувачів вищої освіти розуміння і здатності вирішувати складні задачі, завдання і проблеми пов'язані з психотерапією психологічної травми в процесі професійної діяльності.

Завдання: - Ознайомлення здобувачів вищої освіти із дослідженнями природи, симптомів та видів психологічної травми;

- формування знань про основні підходи до тлумачення причин та симптомів психологічної травми;

- ознайомлення з основними методиками діагностики психологічної травми;
- ознайомлення з методами психокорекції та психотерапії психологічної травми;
- формування навичок застосування методик, які застосовуються у роботі з людьми, які зазнали психологічної травми.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

загальних (ЗК):

- ЗК01 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК04 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК06 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК09 Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

спеціальних/фахових (СК/ФК):

- ФК01 Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики у повсякденних, особливих та екстремальних умовах

- ФК02 Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості,

- ФК03 Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

- ФК10 Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях, організовувати та надавати екстрену психологічну допомогу (індивідуальну та групову) постраждалим, здійснювати посттравматичну реабілітацію та реадаптацію фахівців.

- ФК11 Здатність створювати, організовувати та реалізовувати різноманітні способи психологічного супроводу на етапах профілактики, лікування, та реабілітації.

- ФК12 Здатність розробляти та застосовувати превентивні та корекційні програми збереження психологічного здоров'я людини.

- ФК13 Здатність активізувати психосоматичні ресурси особистості для її ефективного функціонування в екстремальних і кризових ситуаціях.

- ФК15 Здатність до рефлексії та супервізії власної фахової діяльності, до застосування навичок самопомоги.

Примітка. Указуються компетентності, елементи яких формуються відповідно до стандартів вищої освіти й освітньої програми, та їхні коди згідно із матрицею освітньої програми.

Програмні результати навчання (ПРН):

– РН01 Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

– РН08 Оцінювати ступінь складності завдань у повсякденних, особливих та екстремальних умовах діяльності, приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

– РН13 Диференціювати типи екстремальних ситуацій і форми поведінки людей в цих ситуаціях, прогнозувати можливі наслідки впливу певних екстремальних чинників на особистість, керувати людськими ресурсами, робочими процесами та поведінкою фахівців у складних і екстремальних професійних ситуаціях.

– РН14 Надавати екстрену психологічну допомогу особистості з гострими стресовими реакціями.

Примітка. Указуються результати навчання відповідно до матриці освітньої програми та їхні коди. Рекомендована кількість ПРН: для дисциплін обсягом 3 кредити — 3-5 ПРН, для дисциплін з більшою кількістю кредитів — 5-7 ПРН.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- симптоми та ознаки психічної травми, ПТСР, комплексної психічної травми, горя;
- методики діагностики ПТСР;
- підходи до роботи з психічною травмою;
- техніки надання першої психологічної допомоги, стабілізації, пропрацювання травматичного досвіду;
- типи екстремальних ситуацій і форми поведінки людей в цих ситуаціях;

вміти: - виявляти та діагностувати ознаки гострого стресу, психічної травми, ПТСР, горя;

- надавати першу психологічну допомогу людям, які переживають гострий стрес;
- підбирати та застосовувати техніки подолання флешбеків, травматичних спогадів, ПТСР;
- здійснювати прогноз щодо розвитку особистості, яка пережила травматичний досвід;
- здійснювати психодіагностичне дослідження особи, яка пережила травматичний досвід;
- дотримуватися професійної етики, моральних та етичних принципів під час надання допомоги особам з психічною травмою;
- здійснювати наукове дослідження та інтерпретувати результати з метою поглибленого дослідження психічної травми.

Примітка. Зазначена інформація не має суперечити ЗК, СК/ФК та ПРН. Цей пункт конкретизує те, що мають знати та вміти здобувачі вищої освіти після вивчення навчальної дисципліни.

4. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення курсу є знання загальних принципів та механізмів функціонування психіки, психічних процесів та властивостей; знання про будову та функціонування центральної нервової системи людини.

5. Формат і обсяг дисципліни

Формат курсу	Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного змістовного модуля, який є логічно завершеними, відносно самостійним, цілісною частиною, засвоєння якої передбачає опанування та перевірку рівня засвоєння 4-х тем. У процесі вивчення курсу здобувачі вищої освіти також повинні брати активну участь в обговоренні дискусійних питань, вирішувати індивідуально й у групі проблемні ситуативні завдання.
Обсяг дисципліни:	4 кредити / 120 академічних годин, з яких: лекційних 8 годин, практичних занять 24 години, самостійної роботи 88 годин; практичні двома викладачами - 0 год., лабораторні - 0 год.
Форми навчання	Лекційні, практичні заняття, консультації, самостійна робота (в тому числі виконання здобувачами освіти індивідуальних завдань у позааудиторний час).

6. Тематика та зміст курсу

Зміст має забезпечувати формування компетентностей (ЗК, СК/ФК), ПРН та відповідати рівню вищої освіти згідно зі Стандартом вищої освіти та/або Освітньою програмою.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні/ семінарські	Лабораторні	Практичні двома	Самостійна робота
1-й семестр						
Змістовий модуль 1. Основи травмотерапії.						
Тема 1.1. Поняття про травму. Травма війни.	30	2	6			22
Тема 1.2. Особливості роботи з травмою у різних психотерапевтичних підходах	30	2	6			44
Тема 1.3. Робота з ресурсами у травмотерапії	30	2	6			
Тема 1.4. Застосування вільної імагінації у травмотерапії	30	2	6			22
Усього годин за семестр	120	8	24			88
Усього годин	120	8	24			88

7. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

7.1. Темі лекційних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Поняття про травму. Травма війни.	2
2	Тема 1.2. Особливості роботи з травмою у різних психотерапевтичних підходах	2
3	Тема 1.3. Робота з ресурсами у травмотерапії	2
4	Тема 1.4. Застосування вільної імагінації у травмотерапії.	2
	Разом	8

Короткий зміст лекційних занять

Тема 1.1. Поняття про травму. Травма війни.

Підходи до тлумачення травми. Травма війни. Стратегії подолання травми. Основні підходи у травмотерапії. ЕМДР застосування у роботі з травмою. Травмофокусована терапія.

Тема 1.2. Особливості роботи з травмою у різних психотерапевтичних підходах.

Робота з травмою в КПТ. Підходи до роботи з травмою в арт-терапії. Історія КІМ. Основні принципи підходу до людини. Образ людини. Справжнє «Я». К І М як метод структурування в терапії та консультуванні.

Тема 1.3. Робота з сенсом у травмотерапії

1. Салютогенез. Модель салютогенезу А.Антоновського. Відновлення, стійкість та безперервність. Копінгові стратегії й ресурсні канали.

Тема 1.4. Застосування вільної імагінації у травмотерапії

Імагінація – теорія про відмінність вільної і керованої імагінації. Відмінність застосування імагінацій між кататимно-імагінативною теорією та КПТ. Теорія розладів у КІМ. Типи порушень, симптоми та підходи до лікування.

8. Теми практичних, семінарських та лабораторних занять

8.1. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.1. Поняття про травму. Травма війни.	6
2	Тема 1.2. Особливості роботи з травмою у різних психотерапевтичних підходах	6
3	Тема 1.3. Робота з ресурсами у травмотерапії	6
4	Тема 1.4. Застосування вільної імагінації у травмотерапії.	6
	Разом	24

Примітка. У разі якщо практичні заняття не передбачені навчальним планом, цей розділ залишається з таким формулюванням: «Практичні заняття не передбачені».

Якщо практичні заняття передбачені, кількість годин має збігатися з кількістю годин у розділі 6.

8.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені

Примітка. У разі якщо семінарські заняття не передбачені навчальним планом, цей розділ залишається з таким формулюванням: «Семінарські заняття не передбачені»

Якщо семінарські заняття передбачені, кількість годин має збігатися з кількістю годин у розділі 6.

8.3. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені

Примітка. У разі якщо лабораторні заняття не передбачені навчальним планом, цей розділ залишається з таким формулюванням: «Лабораторні заняття не передбачені».

Якщо лабораторні заняття передбачені, кількість годин має збігатися з кількістю годин у розділі 6.

9. Завдання для самостійного опрацювання

№	Назва теми/види завдань	Кількість годин
1	Тема 1.1. Підготовка до практичного заняття за темами: «Поняття ПТСР» «Симптоми ПТСР за DSM-5» «Особливості травми війни» «Особливості та симптоми травми свідка» «Особливості та симптоми бойової травми» «Особливості комплексної травми»	22
2	Тема 1.2. Особливості роботи з травмою у різних психотерапевтичних підходах, підготовка до практичних занять за темами: «Техніки роботи з травмою в КПТ» «Підходи до роботи з травмою в психоаналізі» «Підходи до роботи з травмою в арт-терапії» «Основні принципи EMDR» «Експозиційна терапія» «Травмофокусована терапія» «Дихальні техніки» «Білатеральна стимуляція»	44
3	Тема 1.4. Застосування вільної імагінації у травмотерапії. Підготовка до практичних занять за темами: «Особливості керованої імагінації в символдрамі». «Особливості застосування керованої імагінації для зниження рівня напруги» «Ресурсні техніки імагінації»	22
Індивідуальні завдання		
	Разом	88

Примітка. Кількість годин на самостійну роботу за кожною темою має збігатися з кількістю годин у розділі 4, питання для самостійної роботи мають бути більш детальними та конкретними з обов'язковим зазначенням виду роботи (доповідь, есе, реферат та ін.).

У разі якщо самостійна робота пропонується не за всіма темами, необхідно вказати номер теми, до якої пропонуються ці завдання, цей номер має збігатись із номером теми у розділі 6.

До самостійної роботи належать (на вибір викладача): підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять; написання рефератів, есе тощо.

10. Методи навчання

Методи навчання пропонуються розробником, виходячи з академічної автономії викладача, та відображають фактичну роботу зі здобувачами вищої освіти.

методи організації та реалізації навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (пояснення; бесіда; проблемний виклад; дискусія);
- наочні (комп'ютерна презентація; демонстрування наочних матеріалів; застосування опорних сигналів; використання конспектів);
- практичні методи (вправи; підготовка презентацій; елементи практичних завдань; спостереження).

методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- проблемний виклад матеріалу;
- моделювання психологічних ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід, кейс-метод;
- навчальні дискусії;
- частково-пошуковий метод.

методи контролю та самоконтролю ефективності діяльності здобувачів освіти:

- усного контролю (індивідуальне та фронтальне усне опитування, виступ з рефератом, виступ з презентацією, відповідь під час практичних);
- письмового контролю (тестування, виконання індивідуального завдання – есе-рефлексія);
- самоконтролю та взаємоконтролю (самоперевірка за допомогою відповідей на контрольні питання лекційного курсу, самотестування у «Віртуальному університеті», аналіз відповідей одногрупників і самоаналіз);
- оцінювання результатів неформальної освіти здобувачів, одержаних поза освітнім процесом у ЗВО.

На лекціях застосовуються аналітичний, індуктивний і дедуктивний методи вивчення матеріалу, інтерактивні методи педагогічної взаємодії. Структура практичного заняття містить: письмово підготовлені та презентовані виступи-доповіді, практичне виконання вправ, обговорення труднощів під час виконання вправ, дискусії, підведення підсумків.

11. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, мультимедійний проектор, програмне забезпечення MS Office (Teams, PowerPoint, Word, Excel, Maple), електронне освітнє середовище

«Віртуальний університет» (створене на базі системи електронного навчання Moodle), інтерактивна дошка, кабінет психологічного розвантаження та посттравматичної реабілітації», соціальні мережі.

12. Критерії оцінювання

Необхідно звернути увагу на те, які існують види контролю. Обов'язково необхідно вказати критерії оцінювання.

Оцінювання поточної навчальної діяльності, одного практичного заняття: критерії оцінювання поточної навчальної діяльності, одного практичного заняття.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти (індивідуальних завдань): критерії.

Оцінювання результатів навчання під час підсумкового контролю: критерії.

Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти регулюється «Положенням про порядок та критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ЛДУ БЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/polozh_ldubzhd_poryadok_ocinyuvannya_.pdf. Контроль і оцінювання рівня компетентності та відповідності програмних результатів здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу за національною (чотирибальною) шкалою, відповідно до Додатку Б «Положення...», і складається з двох етапів: поточного та підсумкового, результати яких інтегруються в підсумковій оцінці.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на практичних заняттях у терміни, які визначаються календарним планом. Мета поточного контролю – виявити рівень знань здобувачів із розділів дисципліни, а саме оцінити ступінь розуміння та засвоєння теоретичного і практичного матеріалу, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно презентувати певний матеріал, виконати завдання, передбачені для самостійного опрацювання.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань і вмінь, а також їх корегування. Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Викладач вносить оцінки до журналу обліку роботи академічної групи (поточна успішність). Результати поточного контролю (**максимально 30 балів**) ураховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» на поточному контролі, зобов'язаний її перескласти.

Вид робіт	Формат проведення та норми оцінювання
робота на практичному занятті	Контроль відбувається шляхом оцінювання виступів, урахування активності під час колективних дискусій і обговорень. За роботу на практичних заняттях протягом семестру можна отримати до 10 балів.

самостійна робота; виконання тестів	В якості контролю передбачено виконання тестових завдань за кожною темою, розв'язання яких сумарно оцінюється до 10 балів. Успішне виконання всіх тестових завдань, а також підсумкового тесту (не нижче 51) у «Віртуальному університеті» є підтвердженням виконання завдань самостійної роботи здобувача освіти й умовою допуску до іспиту.
індивідуальна робота	Здобувачі освіти мають можливість презентувати поглиблене вивчення матеріалу навчальної дисципліни шляхом написання одного есе. Перелік тем подано в електронному курсі «Віртуального університету». Виконання есе оцінюється до 10 балів
Критерії поточного контролю	
Оцінювання поточних результатів (виконання завдань, винесених на практичні заняття) проводять за такими показниками (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого):	
– завдання не виконано або виконано в недостатньому обсязі	0–35%
– завдання виконано частково, містить суттєві помилки наукового та методичного характеру	36–50%
– завдання виконано повністю, але допущені окремі недоліки (у змісті, висновках)	51–60%
– завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (у прикладах, в оформленні), відповіді на уточнювальні запитання викладача не точні	61–70%
– завдання виконано правильно, вчасно, зауваження не принципові, однак відповіді на уточнювальні запитання викладача не завжди обґрунтовані, не повні	71–80%
– завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень, відповіді на уточнювальні запитання викладача змістовні, аргументовані	81–90%
– у виконанні завдання виявлено ґрунтовну підготовку, висловлено власну точку зору, підкріплено сучасною науковою аргументацією, дано вичерпні відповіді на всі запитання	91–100%
Виконання есе оцінюється за якістю таких його компонентів:	
1) відповідність змісту темі – 0–1 бала;	
2) структурна повнота та логічність викладу – 0–3 бала;	
3) аргументованість висновків – 0–3 бала;	
4) оригінальність роботи і культура посилань на джерела – 0–2 бала;	
5) грамотність та охайність оформлення – 0–1 бала.	

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру шляхом складання екзамену та має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компонентів компетентності з навчальної дисципліни.

До екзамену допускаються здобувачі, які відпрацювали не менше 50 % пропусків і виконали підсумкові тести в середовищі «Віртуальний університет» (оцінка «задовільно» та вище).

Екзамен (**максимально 70 балів**) складається з **двох** письмових завдань із переліку, поданого у «Віртуальному університеті».

Критерії підсумкового контролю

Підсумковий контроль здобувача освіти проводять за показниками повноти, відповідності, обґрунтованості, структурної логічності й аргументованості відповідей із кожного питання:

– не володіє навчальним матеріалом, не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань і практичних завдань; не відповів на жодне додаткове питання	0 балів
– частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст питань, допускаючи при цьому суттєві помилки; правильно відповів на окремі додаткові питання	1–7 балів
– не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно, поверхово викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, допускає суттєві неточності; правильно відповів на менше половини додаткових питань	8–12 балів
– у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки; правильно відповів на половину додаткових питань	13–19 балів
– достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; однак не вистачає достатньої глибини й аргументації, допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки; правильно відповів на більшість додаткових питань	20–29 балів
– у повному обсязі володіє матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; правильно відповів на всі додаткові питання	30–35 балів

Викладач може ставити додаткові питання; кожна відповідь оцінюється до 5 балів.

Якщо здобувач вищої освіти не був присутній на екзамені, викладач ставить у відомість відмітку «не з'явився». Здобувач освіти, який не був присутній на екзамені або отримав незадовільну оцінку, складає його повторно.

Повторне складання відбувається не більше двох разів: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить начальник кафедри і 2–3 науково-педагогічних працівника.

Недопущені до екзамену здійснюють перескладання в терміни, передбачені для усунення академічної заборгованості.

Підсумкове оцінювання

Під час підсумкового оцінювання враховується поточно-накопичувальна інформація, зареєстрована в журналі обліку роботи академічної групи. Підсумкова оцінка обчислюється як сума рейтингових оцінок (балів) поточного (max 30 балів) і підсумкового (max 70 балів) контролю за 100-бальною шкалою, яка переводяться в національну шкалу та шкалу ЄКТС.

Інтерпретація підсумкового оцінювання:

«відмінно» (А, 91–100) – здобувач повністю оволодів програмою навчальної дисципліни на найвищому рівні – дає вичерпні, обґрунтовані, теоретично та практично правильні відповіді не менш ніж на 91% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє поглиблене знання матеріалу, проводить узагальнення та висновки, досконало оформлює завдання, виявляє активність, самостійність і креативність у виконанні поставлених завдань, прагне до вивчення позапрограмного матеріалу та опанування міждисциплінарних знань;

«дуже добре» (В, 81–90) – здобувач оволодів програмою навчальної дисципліни на високому рівні – дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді не менш ніж на 81% питань, опанував рекомендовану літературу, демонструє знання матеріалу, формулює висновки, охайно оформлює завдання, виявляє активність і самостійність, проте допускає окремі неточності;

«добре» (С, 71–81) – здобувач в основному оволодів програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні – володіє знаннями матеріалу, знаходить правильні відповіді не менш ніж на 71% питань, але допускає незначні помилки у формулюванні термінів, категорій і вирішенні завдань, проте за допомогою викладача швидко виправляється; виявляє активність у виконанні завдань;

«задовільно» (D, 71–80) – здобувач показав задовільні результати оволодіння навчальною програмою дисципліни на репродуктивному рівні – дає правильну відповідь не менше ніж на 71% питань, однак вони не завжди обґрунтовані, неповні; у відповідях допускає помилки, які здатен виправити; виступає за темою завдань, бере задовільну участь у груповій роботі;

«достатньо» (Е, 61–70) – здобувач виявив мінімально достатній рівень знань із дисципліни, необхідний для продовження навчання – вивчив основні терміни курсу й орієнтуються в базовому матеріалі, дає правильну відповідь не менше ніж на 61% питань, однак вони недостатньо обґрунтовані, невичерпні; допускає помилки, які виправляє за допомогою викладача; недостатньо виступає за темою завдань, майже не бере участі у груповій роботі;

«незадовільно з можливістю повторного складання» (FХ, 36–60 балів) – здобувач дає правильну відповідь не менше ніж на 36% питань, однак вони необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, індиферентно виявляє

себе під час виконання групових завдань, має поверхнєве уявлення про навчальний матеріал, не здатен ним оперувати;

«незадовільно з обов'язковим повторним курсом» (F, 0–35 балів) – здобувач дає правильну відповідь менше ніж на 35% питань, при цьому відповіді необґрунтовані, невичерпні, допускає грубі помилки, цілковито індиферентно або негативно виявляє себе під час групових завдань, відсутні суттєві уявлення про зміст курсу, загалом не володіє навчальним матеріалом у необхідному обсязі.

Підсумкові оцінки виставляються публічно та вносяться до екзаменаційної відомості, залікової книжки (позитивні результати) здобувача в національній, 100-бальній шкалі та шкалі ЄКТС відповідно до співвідношень, прийнятих у ЛДУБЖД. Шкала переведення балів у підсумкову оцінку подана в Таблиці 1.

Таблиця 1 – Шкала оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91–100	A	відмінно	зараховано
81–90	B	дуже добре	
71–80	C	добре	
61–70	D	задовільно	
51–60	E	достатньо	
36–50	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано
0–35	F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	

13. Політика курсу

Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні освітнього процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності, академічної доброчесності, дисциплінованості та відповідальності всіх учасників. Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної культури ЛДУБЖД» https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/1_nmz/nakazy/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_ta_korpo.pdf.

Академічні очікування від здобувачів освіти – своєчасне виконання завдань, передбачених силабусом дисципліни; обов'язкове відвідування та виконання практичних занять і завдань самостійної роботи. Рекомендується:

- не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;

- брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, презентації до виступів, виконувати передбачені курсом справи, вирішувати тестові завдання;

- брати участь в опрацюванні практичних питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань)

- здійснювати самостійну підготовку до занять відповідно до затвердженого плану;

- складати згідно з графіком поточний контроль (тести, індивідуальні завдання) з дисципліни;

Дотримання принципів академічної доброчесності:

- всі завдання поточного та підсумкового контролю виконувати самостійно без допомоги сторонніх осіб;

- дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- напрацювання інших авторів використовувати лише з належно оформленим цитуванням – у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей посилається на перевірені джерела інформації;

- для оцінювання надавати лише результати власної роботи;

- надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

- не допустимо вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів освіти;

- не допустимо оприлюднювати (публікувати) відповіді на питання, які використовуються в рамках курсу для оцінювання знань здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (тестове завдання, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного курсу; відрахування з Університету.

Поведінка в аудиторії:

- дотримуйтесь вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку ЛДУБЖД;

- виконуйте вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями

- дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу – поважайте працю викладачів, товаришів по навчанню та себе;

- не допустимі запізнення на лекцію та інші заняття; викладач має право не допустити до заняття здобувача, що запізнився;

- не припустимо відволікатись на розмови, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб; викладач має право відсторонити від заняття здобувача, що порушує дисципліну і не реагує на зауваження;

– користування пристроями (гаджетами) для доступу до мережі Інтернет дозволене лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача для виконання тестових завдань і використання додаткових програм в освітніх цілях;

– прислухайтесь до думки колег; поважайте людську гідність;

– дотримуйтеся норм культури мовлення;

– демонструйте самостійність, ініціативу, творчі здібності тощо.

Політика щодо пропусків занять. Пропуски занять без поважної причини не допустимі. У разі пропуску з поважних причин лекційних занять їх необхідно відпрацювати у двотижневий термін. Пропущені лекції відпрацьовують у позааудиторний час (під час консультації викладача) шляхом усного/письмового опитування за змістом лекції або тестування у Віртуальному університеті.

Відпрацювання пропущених чи незадовільно оцінених практичних занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами лекцій і виконання завдань, запропонованих викладачем (можуть відрізнятись від тих, що готували одногрупники).

Політика щодо термінів виконання завдань і ліквідації академічної заборгованості: терміни виконання завдань вказуються в електронному курсі «Віртуального університету». Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до дня проведення підсумкового контролю (відповідно до розкладу).

Недопущені до підсумкового контролю здобувачі освіти здійснюють перездачу в терміни, відведені для усунення академічної заборгованості у два етапи: 1) заборгованість із поточного контролю; 2) заборгованість із підсумкового контролю. Ліквідація заборгованості поточного контролю відбувається шляхом виконання тестових завдань і підготовки рефератів із навчального матеріалу (3–5 рукописних сторінок) згідно з тематичним планом курсу. У разі позитивної оцінки на наступний день призначається ліквідація заборгованості з підсумкового контролю у форматі перездачі екзамену.

14. Рекомендована література

Необхідно постійно оновлювати рекомендовану літературу (бажано щороку). Основна література - перевага віддається україномовним виданням та/або виданим в Україні (рік видання - бажано не більше десяти років). Інші видання бажано перенести у додаткову літературу.

Видання іноземною мовою (мовою, що відповідає спеціалізації) можуть бути як в основній літературі, так і в додатковій.

До цього переліку можна включити також друковані наукові, навчально-методичні, науково-популярні та інші видання; електронні видання; аудіо- та відеозаписи; інші матеріали та джерела інформації.

Основна:

1. Бессел Ван дер Колк. Тіло веде лік. Як лишити психотравми в минулому.- Х.: Віват, 2022. – 624 с.
2. Вестбрук Д., Кеннерлі Г., Кірк Дж. Вступ у когнітивно – поведінкову терапію. Львів : Свічадо, 2014. 410 с.
3. Джудіт Герман. Психологічна травма та шлях до видужання. - Львів: Видавництво Старого Лева, 2022. 424 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. – Київ, 2018. – 208 с.
5. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. – Київ, 2018. – 240 с.
6. Baer U. & FricklBaer,G. (2016): Flucht und Trauma. Wie wir traumatisierten Flüchtlingen wirksam helfen können. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus.
7. Stefanie Katz, Heilpraktikerin f. Psychotherapie, in der Naturheilpraxis Lange Reihe 40, 20099 Hamburg
8. Stefanie Katz.Suche nach Lebendigkeit in der Not Das Konzept Integrativer Methodik - Erklärt mit einem Fallbeispiel. Freie Psychotherapie - Mitgliedermagazin des Verbandes Freier Psychotherapeuten, Heilpraktiker für Psychotherapie und Psychologischer Berater e. V. (VFP): Heft 1/2014, S. 4 ff.
9. Reinhild Zenk. Einblick und Ausblick auf das Konzept Integrativer Methodik, Polen Oktober 2022

Додаткова:

1. Байер О. О. Життєві кризи особистості: навч. Посібник. — Д.: Вид-во Дніпропетр. нац. ун-ту, 2010. — 244 с.
2. Гриневич Є. Г., Лінський І. В. Спільні і специфічні маркери розвитку психічних та поведінкових розладів внаслідок надзвичайних подій в якісно відмінних контингентах постраждалих. Архів психіатрії. – 2006. – Т. 12. – № 1-4. – С. 16-21.
3. Герман Д. Психологічна травма та шлях до видужання. Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. 424 с.
4. Гершанов О. Основи роботи з травмою. за підтримки Ради Європи у межах проекту «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень», 2014. 26 с.
5. Екстремальна психологія: Підручник / За заг. ред. проф. О. В. Тімченка. — К.: ТОВ “Август Трейд”, 2007. — 502 с.
6. Католик Г. В. Тренінг релаксації як ефективна форма психокорекційної допомоги при ПТСР у дітей. Проблеми психологічного здоров'я в сучасній психотерапії : матеріали Міжн. наук.-практ. конф. – Львів, 2006. – С. 19-23.
7. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я.

М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. – 178 с.

8. Eriksson M, Lindström B. Antonovsky's sense of coherence scale and the relation with health: a systematic review. *Journal of epidemiology & community health*. 2006 May 1;60(5):376-81. <https://doi.org/10.1136/jech.2005.041616>

9. Lindström B, Eriksson M. Contextualizing salutogenesis and Antonovsky in public health development). *Health promotion international*. 2006 Sep 1;21(3):238-44. Available from: <https://doi.org/10.1093/heapro/dal016> Stefanie Katz, Heilpraktikerin f. Psychotherapie, in der Naturheilpraxis Lange Reihe 40, 20099 Hamburg

10. Liedl A., Knaevelsrud, C. & Müller, J. (2014). *Trauma und Schmerz. Manual zur Behandlung traumatisierter Schmerzpatienten*. Stuttgart: Schattauer.

11. Reddemann, L.(2008). *Psychodynamisch Imaginative Traumatherapie. PITTI Das Manual*. Stuttgart: KlettCotta.

12. Sachsse U. (Hg.) (2009): *Traumazentrierte Psychotherapie. Theorie, Klinik und Praxis*. Stuttgart: Schattauer.

Інформаційні ресурси:

1. База даних PsycINFO Американської психологічної асоціації
<https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>

2. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>